

Верховний
Суд

Основні принципи відповідального використання ШІ у системі правосуддя

Ян БЕРНАЗЮК,
суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду,
доктор юридичних наук, професор

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
ВІДДІЛ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ (ТРЕНЕРІВ)
Програма підготовки для підтримання кваліфікації голів і
заступників голів місцевих загальних, господарських та
окружних адміністративних судів,
апеляційних судів, Вищого антикорупційного суду,
Касаційних судів у складі Верховного Суду
26 листопада 2025 року

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШІ ПРАЦІВНИКАМИ АПАРАТУ

<https://constitutionalist.com.ua/poperednij-proiekt-polozhennia-pro-vykorystannia-tekhnologij-shi-pratsivnykamy-aparatu-vs>

Робоча група Верховного Суду щодо стратегії забезпечення єдності судової практики у період з 7 липня по 24 листопада 2025 року розробила проєкт Положення про використання технологій ШІ працівниками апарату Верховного Суду.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ

1. Принцип захисту основоположних прав і свобод
2. Принцип відповідальності
3. Принцип конфіденційності та безпеки
4. Принцип добросовісності та достовірності
5. Принцип етичності та недискримінації

ПРИНЦИП ЗАХИСТУ ОСНОВОПОЛОЖНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

1. Використання ШІ має відповідати Конституції та законодавству України, зокрема у сферах захисту персональних даних та інтелектуальної власності.
2. У випадку використання ШІ для створення документа або його частини особа у супровідній інформації або в самому документі **повідомляє** осіб, яким надається відповідна інформація, про таке використання.
3. **Не вимагається повідомлення** про використання ШІ, якщо технологія застосовувалася для виконання суто технічних завдань (наприклад, перевірка граматики, форматування тексту, транскрибування тощо).

ПРИНЦИП ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

1. Остаточне рішення про використання результатів, отриманих з використанням ШІ, у своїй роботі особа приймає самостійно на власний критичний розсуд.
2. Застосування ШІ у роботі не знімає з особи відповідальність за результати його власної роботи.
3. Особа зобов'язана ретельно перевіряти отримані результати. Усі фактичні дані, цитати та посилання на нормативні акти чи судову практику необхідно звіряти з першоджерелами (актами законодавства, офіційними базами даних тощо) та, за потреби, коригувати.

ПРИНЦИП КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ ТА БЕЗПЕКИ

1. Забороняється використовувати загальнодоступні технології ШІ для роботи з інформацією з обмеженим доступом (конфіденційною, таємною та службовою інформацією).
2. Забороняється завантажувати службові документи, які містять персональні дані суб'єктів звернення або учасників процесу, банківську таємницю, адвокатську таємницю тощо.
3. Використання загальнодоступних технологій ШІ дозволяється виключно для технічних, допоміжних або навчальних завдань, що не передбачають введення інформації з обмеженим доступом.
4. Особа повинна, наскільки це технічно можливо, відмовитися від надання дозволу на використання введених даних для подальшого навчання ШІ.

ПРИНЦИП ДОБРОСОВІСНОСТІ ТА ДОСТОВІРНОСТІ

1. Будь-яка інформація, створена з використанням ШІ, підлягає обов'язковій фаховій перевірці на точність, достовірність та відсутність упереджень.
2. Для підвищення якості роботи з ШІ слід формулювати чіткі та коректні запити, а також вживати заходів для виявлення та перевірки першоджерел наданої інформації. Якщо перевірити достовірність джерела неможливо, слід утриматися від використання такого результату як належного підтвердженого.
3. При роботі з технологіями ШІ необхідно приділяти особливу увагу походженню та достовірності вхідних даних (завантаженої інформації та документів). Для аналізу та узагальнень слід використовувати, наскільки це можливо, дані з офіційних джерел.

ПРИНЦИП ЕТИЧНОСТІ ТА НЕДИСКРИМІНАЦІЇ

1. Використання ШІ має здійснюватися таким чином, щоб гарантувати справедливе, неупереджене та поважне ставлення до кожної людини, незалежно від її походження, статі, віку, переконань чи інших ознак.
2. Необхідно виявляти та мінімізувати ризики упередженості, які можуть бути закладені в алгоритмах ШІ, зокрема, у разі виявлення ознак такої упередженості – уникати негативного впливу цього фактору на роботу.
3. При виборі та затвердженні технологій ШІ перевага надається тим інструментам, розробники яких гарантують належний захист даних, відповідність вимогам безпеки, конфіденційність, контроль доступу, а також надають прозору інформацію про архітектуру технології, дані для її навчання та вжиті заходи для зменшення ризику алгоритмічної упередженості.

ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ШІ ДЛЯ:

1. Опрацювання документів, які містять відомості, що охороняються законом, у тому числі таємницю ухвалення судового рішення та інформацію із закритого судового засідання;
2. Аналізу та моніторингу поведінки працівників;
3. Спроб прогнозувати індивідуальні рішення суддів у конкретних справах;
4. Автоматичного створення проєктів рішень та будь-яких інших процесуальних документів, що ухвалюються у межах судового провадження;
5. Опрацювання матеріалів судової справи, що містять персональні дані.

ШІ МОЖЕ ВИКОРИСТОВУВАТИСЯ ДЛЯ ТАКИХ РОБІТ:

1. Узагальнення судової практики з метою забезпечення її єдності;
2. Аналіз судових рішень з метою виявлення системних причин виникнення спорів;
3. Підготовки пропозицій щодо вдосконалення законодавства;
4. Аналіз та узагальнення великих обсягів даних на основі відкритих джерел інформації;
5. Допомога у підготовці аналітичних документів та звітів;
6. Автоматизація повторюваних робочих процесів;
7. Допомога у створенні та поширенні інформації про діяльність (ведення соціальних мереж);
8. Створення чат-ботів, зокрема, для забезпечення зворотного зв'язку з відвідувачами та учасниками судових процесів;
9. Добір матеріалів для саморозвитку, підвищення кваліфікації та професійного навчання;
10. Пошук нових ідей та підходів до організації робочих процесів;
11. Допомога у перекладі документів з іноземних мов.

КОДЕКС СУДДІВСЬКОЇ ЕТИКИ (СТАТТЯ 16)

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-24#Text>

Використання суддею технологій штучного інтелекту є допустимим, якщо це:

1. не впливає на незалежність та неупередженість судді,
2. не стосується оцінки доказів,
3. не стосується процесу ухвалення рішень,
4. не порушує вимог законодавства.

КОМЕНТАР ДО СТАТТІ 16 КОДЕКСУ СУДДІВСЬКОЇ ЕТИКИ

<https://constitutionalist.com.ua/poperednij-proiekt-komentar-do-statti-16-vykorystannia-suddeiu-tekhnologij-shi-do-kodeksu-suddivskoi-etyky>

Сьогодні Рада суддів України активно працює над підготовкою нового Коментаря до Кодексу суддівської етики (<https://rsu.gov.ua/ua/news/u-radi-suddiv-ukraini-vidbulosa-trete-rozsirene-zasidanna-rg-z-pidgotovki-komentara-do-kse>).

УХВАЛА КИЇВСЬКОГО АПЕЛЯЦІЙНОГО СУДУ ВІД 30 ЛИПНЯ 2025 РОКУ У СПРАВІ № 11-КП/824/1818/2025

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/129699665>

Суд скасував вирок суду першої інстанції, призначивши новий розгляд, через його незаконність, необґрунтованість та немотивованість.

Ключова підстава для скасування: **суд першої інстанції** обтяжив вирок довільним трактуванням загальних понять та теоретичними аспектами, **згенерованими штучним інтелектом "ChatGPT"**, що поставило під сумнів суддівський розсуд та тлумачення права.

Апеляційний суд наголосив, що використання технологій має поважати природу судового процесу, а ШІ є лише допоміжним інструментом, який не може замінити роль суддів у встановленні фактичних обставин справи (КРЄС № 26 (2023), п. 90; позиція ВС від 08.02.2024 у справі № 925/200/22).

УХВАЛА АПЕЛЯЦІЙНОЇ ПАЛАТИ ВИЩОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ ВІД 01 ВЕРЕСНЯ 2025 РОКУ У СПРАВІ № 991/3222/25

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/129856098>

Суд повернув скаргу "іншої особи" на вирок за угодою, яка стверджувала, що мотивувальна частина рішення фактично встановила її винуватість.

Головний аргумент скарги: апелянт ідентифікувала себе зі знеособленою "Особою 1" у тексті вироку, посилаючись на те, що система ChatGPT змогла деанонімізувати цю особу за посадою та обставинами справи.

Суддя-доповідач відхилив посилання на висновок AI, підтвердивши, що вирок за угодою не має преюдиційного значення і не може бути використаний як доказ вини третіх осіб, **а відповіді ChatGPT не є джерелом достовірної інформації чи доказів.**

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОГО СУДУ ВІД 8 ЛИПНЯ 2025 У СПРАВІ № 925/496/24

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/128775966>

Суд відмовився досліджувати як доказ відповіді, згенеровані ChatGPT та Grok (xAI), які відповідач намагався використати для трактування умов договору оренди землі.

Суд наголосив, що ШІ може бути лише корисним інформативним інструментом, але не може замінити ні роль суддів, ні принципи належності, допустимості та достовірності доказів.

Технологія має використовуватись виключно для підтримки та посилення верховенства права, а ухвалення рішень повинно здійснюватися лише суддями.

УХВАЛА ВЕРХОВНОГО СУДУ ВІД 19 ЧЕРВНЯ 2025 РОКУ У СПРАВІ № 520/6119/23

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/128263149>

Суд відмовив у **поновленні пропущеного строку** на касаційне оскарження, не визнавши поважними причини, на які посилався скаржник.

Скаржник обґрунтовував тривалу бездіяльність, зокрема, необхідністю використання платної версії ШІ лише у квітні 2025 року для формування правової позиції у справі.

Використання ШІ як допоміжного інструменту для формування позиції не є об'єктивною, непереборною перешкодою, яка може виправдати пропуск процесуального строку, оскільки принцип правової визначеності вимагає своєчасного та добросовісного користування правами.

ДОСВІД У ВИКОРИСТАННІ ШІ

Понад половина суддів та працівників апарату вже тестували або регулярно застосовують інструменти ШІ.

Основні сфери застосування:

1. пошук судової практики та законодавства;
2. підготовка проєктів документів;
3. аналіз великих масивів текстів.

Частина респондентів вказала **на проблеми**: неточності, помилки у цитатах, ризик надмірної довіри.

ОЧІКУВАННЯ ТА РИЗИКИ

Очікування:

інтеграція ШІ в «Електронний суд» та ЄДРСР,
спрощення документообігу,
допомога у стандартизації рішень.

Основні побоювання:

порушення конфіденційності,
упередженість алгоритмів,
небезпека делегування вирішальної ролі ШІ.

Висновок: більшість підтримує використання ШІ як асистента, але наголошує на потребі чітких правил і людського контролю.

ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВАКС (наказ № 56 від 19.12.2024)

https://court.gov.ua/storage/portal/hcac/documents/orders/19.12.2024_56.pdf

Мета документа:

Впровадження у Вищому антикорупційному суді сучасних та ефективних моделей управління, захисту інформації.

Підвищення рівня діджиталізації.

Оптимізація витрат матеріальних ресурсів.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПРАВНИКІВ ЩОДО БЕЗПЕЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (ЛИПЕНЬ 2025)

<https://constitutionalist.com.ua/rekomendatsii-z-vidpovidalnoho-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-dlia-pravnykiv>

Ці секторальні рекомендації є одним зі складників дорожньої карти з регулювання ШІ в Україні. Системи ШІ можуть бути корисні на різних етапах діяльності правників — від первинного аналізу документів до формування стратегії захисту клієнта та підготовки процесуальних документів.

Ці рекомендації розроблено для того, щоб надати правникам практичні поради щодо відповідального використання ШІ в професійній діяльності

ПОПЕРЕДНІ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

1. Штучний інтелект як основа цифрового судочинства: помічник чи майбутній конкурент судді? https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/artificial_intelligence_bernaziuk.pdf
2. Штучний інтелект (artificial intelligence) сьогоднішній погляд на перспективи майбутнього [https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/artificial_intelligence_bernaziuk%20\(1\).pdf](https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/artificial_intelligence_bernaziuk%20(1).pdf)
3. Сучасні можливості штучного інтелекту (artificial intelligence) процесуальна економія чи загроза незалежності судді?
<https://nsj.gov.ua/ua/pidgotovka-pratsivnikiv-aparativ-sudiv/programi-pidgotovki-pratsivnikiv-aparativ-sudiv-2021-rik/20-23-travnja-2024-r-programa-pidgotovki-ta-pidvishennya-rivnya-kvalifikatsii-za-standartizovanou-programou-pomichnikov-suddiv-mistsevih-ta-apelyatsiynih-gospodarskih-sudiv>
4. Інтеграція штучного інтелекту (artificial intelligence) в систему правосуддя: поспішай повільно https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/AI_festina_lente_bernaziuk.pdf
5. Правосуддя та штучний інтелект: перші правила https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/AI_first_rules_bernaziuk.pdf
6. Штучний інтелект та питання етики під час здійснення правосуддя https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/AI_ethics_bernaziuk.pdf
7. Інструменти штучного інтелекту та неприпустимість зловживання процесуальними правами https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/AI_abuse_of_procedural_rights.pdf
8. Нові принципи здійснення правосуддя https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/101-%20new_principles_court_bernaziuk.pdf
9. Технології штучного інтелекту та принцип правової визначеності https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/AI_principal_of_legal_certainly_bernaziuk.pdf
10. Штучний інтелект: застосувати недозволено ігнорувати https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/Prezent_AI_prohibition_or_permission_bernaziuk.pdf
11. Сучасні можливості штучного інтелекту та питання приватності https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/104_AI_privacy_bernaziuk.pdf
12. Технології штучного інтелекту в правосудді: міжнародні стандарти регулювання https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/105_AI_internation_standarts_bernaziuk.pdf
13. Практичні аспекти використання технології штучного інтелекту в юридичній сфері https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/108_AI_practice_bernaziuk.pdf
14. Технології штучного інтелекту та life hacks для юристів https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/109_%20AI_life_hacks_bernaziuk.pdf
15. Штучний інтелект та правосуддя: механізми забезпечення прозорості та підзвітності https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/115_AI_transparency_accountability_bernaziuk.pdf
16. Штучний інтелект та право на приватність: баланс між інноваціями та захистом персональних даних https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/119_AI_personal_data_protection_bernaziuk.pdf
17. Цифрова ера правосуддя: роль ШІ у забезпеченні єдності судової практики в Україні https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/120_AI_uniformity_of_judicial_practice_bernaziuk.pdf
18. Діджиталізація судочинства: межі допустимого використання ШІ https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/Bernazuk_.pdf
19. Штучний інтелект у правосудді: міжнародний досвід та виклики <https://constitutionalist.com.ua/shtuchnyi-intelekt-u-pravosuddi-mizhnarodnyi-dosvid-ta-vyklyky>
20. Технології штучного інтелекту: майбутні перспективи та ризики для судової гілки влади https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/124_AI_Future_Prospects_Risks_for_Judiciary_bernaziuk.pdf
21. Штучний інтелект у правосудді: ризики алгоритмічної упередженості та дискримінації https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/125_AI_Algorithmic_Bias_Discrimination_Risks_bernaziuk.pdf
22. Верховенство права в епоху ШІ: як верховні суди зберігають баланс між інноваціями та традиціями https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/133.%20AI_and_Regulation_by_SupremeCourts_bernaziuk.pdf
23. Правосуддя в епоху штучного інтелекту: інструмент чи виклик? <https://constitutionalist.com.ua/pravosuddia-v-epokhu-shtuchnoho-intelektu-instrument-chy-vyklyk>
24. Стаття 16 Кодексу суддівської етики: допустиме та заборонене у використанні ШІ https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/137_AI_Code_Judicial_Ethics_Art_16_Permissible_Prohibited_bernaziuk.pdf
25. Artificial Intelligence and The Judicial System Of Ukraine: Results Of Cooperation In The Past Year https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/AI_Ukraine_bernaziuk.pdf
26. Штучний інтелект у діяльності Верховного Суду: етичні та організаційні рамки https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/142_AI_in_SC_Ethical_Organizational_Frameworks_bernaziuk.pdf
27. Принципи відповідального використання ШІ за рекомендаціями Мінцифри: від особистої практики судді до контролю за учасниками процесу
https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/143_Responsable%20AI%20Principles%20in%20Justice_bernaziuk.pdf
28. Штучний інтелект у правосудді: виклики алгоритмічних помилок і гарантії справедливого процесу https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/145_Responsable_AI_Principles_in_Justice_bernaziuk.pdf
29. Берназюк Ян. Принцип фахового людського контролю як основа взаємодії правосуддя та штучного інтелекту https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/147_Professional_Human_Oversight_Justice_AI_bernaziuk.pdf
30. Правосуддя і технології з використанням штучного інтелекту: короткострокові та середньострокові перспективи інтеграції
https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/153_Justice_AI_Technologies_Integration_Prospects_bernaziuk.pdf

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА

1. Берназюк Ян. Штучний інтелект та система правосуддя України: результати співпраці у році, що минув <https://so.supreme.court.gov.ua/authors/934/shtuchnyi-intelekt-ta-systema-pravosuddia-ukrainy-rezultaty-spivpratsi-u-rotsi-sh%D1%81ho-mynuv>
2. Берназюк Ян. Наукові надбання як основа для наступних кроків на шляху інтеграції штучного інтелекту в систему правосуддя <https://so.supreme.court.gov.ua/news/949/naukovi-nadbannia-iak-osnova-dlia-nastupnykh-krokv-na-shliakhu-intehratsii-shtuchnoho-intelektu-v-systemu-pravosuddia>
3. Берназюк Ян. Основні принципи відповідального використання ШІ у системі правосуддя <https://so.supreme.court.gov.ua/news/986/tsyfrova-era-pravosuddia-rol-shi-u-zabezpechenni-iednosti-sudovoi-praktyky-v-ukraini>
4. Bernaziuk Ian. Artificial Intelligence and the Judicial system of Ukraine: results of cooperation in the past year <https://constitutionalist.com.ua/artificial-intelligence-and-the-judicial-system-of-ukraine-results-of-cooperation-in-the-past-year>
5. Берназюк Ян. Штучний інтелект і його використання для забезпечення єдності судової практики як складової довіри до суду // Слово Національної школи суддів України. – 2024, № 2(49), С. 16-35 https://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2024_4_49/nsj_4_49_2024.pdf
6. Берназюк Ян. Ера ШІ й роль верховних судів у цифровій трансформації правосуддя // Юридична газета. № 4 (792). - С. 16-18. <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/era-shi-y-rol-verhovnih-sudiv-u-cifroviy-transformaciyi-pravosuddya.html>
7. Bernaziuk Ian. Artificial Intelligence in the Ukrainian Judiciary: Charting the Course Under the Digital Gavel <https://constitutionalist.com.ua/artificial-intelligence-in-the-ukrainian-judiciary-charting-the-course-under-the-digital-gavel>
8. Bernaziuk Ian. Benchmarking Justice: Can AI Uphold the Rule of Law? <https://law.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2025/11/Rule-of-Law-and-AI-Challenges.pdf>
9. Берназюк Ян, Фонова Олена. Правосуддя 2035: між правом і кодом»: Випуск № 18 подкастів НШСУ https://youtu.be/UlghLhHV8os?si=nCpvAl5p5KP3tY_G

Верховний
Суд

Дякую за увагу!